

Nr 277.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anordnande av vissa ammunitionsförråd m. m.; given Stockholms slott den 12 maj 1944.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

G U S T A F.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 maj 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, följande ärenden rörande kapitalinvesteringar för budgetåret 1944/45. Med förmålan tillika, att ärendena vore av den natur, att närmare redogörelse för desamma icke borde lämnas till statsrådsprotokollet samt att ytterligare upplysningar i ärendena borde lämnas genom de handlingar, som komme att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott, anför departementschefen följande.

Försvarsväsendets fastighetsfond.**Arméförvaltningens delfond.**

[1.] **Anordnande av vissa ammunitionsförråd.** I särskild proposition, angående slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1943/44 m. m., framlägges förslag till riksdagen om anvisande av ett reservationsanslag av 66 950 000 kronor till Armén: Ytterligare anskaffning av ammunition m. m. å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44. I anslutning till sitt äskande om medel för ifrågavarande ammunitionsanskaffning m. m. beräknade arméförvaltningens tygavdelning kostnaderna för anordnande av förråd och för oförutsedda utgifter till 9 700 000 kronor.

Från krigsmaterielverket och arméförvaltningen sedermera inhämtade uppgifter giva vid handen, att kostnaderna för anordnande av erforderliga förrådslokaler kunna uppskattas till 12 500 000 kronor, varav 570 000 kronor för utvidgning av vissa lokala förråd och återstoden för centralförråd. Från krigsmaterielverket har emellertid framhållits, att kostnaderna för centralförråd kunnat allenast preliminärt beräknas, enär närmare undersökningar rörande bergbeskaffenhet o. d. ännu icke hunnit verkställas.

*Departements-
chefen.*

Det hade självfallet varit önskvärt, att fullständiga kostnadsberäkningar kunnat förebringas, innan frågan om medelsanvisning för anordnande av ifrågavarande ammunitionsförråd underställes riksdagens prövning. Emellertid beräknas pågående utredningar rörande förrådens placering och utförande icke kunna fullbordas inom sådan tid, att förslag på grundval därav skulle kunna föreläggas årets riksdag före dess åtskiljande. Då det är av vikt, att arbetena på de nya förråden kunna påbörjas så snart utredningarna avslutats, finner jag mig nödsakad föreslå, att medel för ändamålet nu äskas av riksdagen.

Såsom av det föregående framgår ha kostnaderna för anordnande av erforderliga ammunitionsförråd numera uppskattats till omkring 12 500 000 kronor, medan tidigare 9 700 000 kronor ansetts erforderliga. Denna avsevärda skillnad i behovsberäkningarna torde främst bero därpå, att man vid de kalkyler rörande behovet av förrådsutrymmen, som legat till grund för de senast verkställda kostnadsberäkningarna, tagit hänsyn till utrymmesbehovet för jämväl annan ammunition än den som upptagits i det i förutnämnda proposition berörda anskaffningsprogrammet. Det ökade förrådsutrymme, som sålunda framkommit utöver vad som förutsetts i arméförvaltningens tygavdelnings tidigare beräkningar, sammanhänger bland annat därmed, att ammunitionen i mindre utsträckning än tidigare förutsetts kan förvaras i apterat skick. Härjämte är den fortgående tillverkningen av ammunition i beredskapssyfte av betydelse vid förrådsutrymmets beräkande.

Enligt uppgift från krigsmaterielverket torde omkring 6 000 000 kronor bliva erforderliga under nästa budgetår för centralförrådsarbetenas påbörjande. Enär det för lokalförråden beräknade beloppet bör i sin helhet stå till förfogande under nästa budgetår, kan det nu aktuella medelsbehovet

beräknas till (6 000 000 + 570 000 =) 6 570 000 kronor. Återstående medel torde böra anvisas för budgetåret 1945/46. Jag förutsätter, att Kungl. Maj:t skall äga meddela beslut om igångsättande av byggnadsarbetena i deras helhet, oaktat kostnaderna komma att överstiga anslagsbeloppet. Självfallet böra till grund för blivande dispositionsbeslut förebibringas fullständiga kostnadsberäkningar, ritningar m. m.

I likhet med kostnaderna för förenämnda ammunitionsanskaffning torde jämväl nu ifrågavarande kostnader böra falla utom den i 1942 års försvarsbeslut beräknade kostnadsramen för försvarets utbyggande under femårsperioden 1942/47. Med hänsyn därtill bör av riksdagen äskas ett särskilt investeringsanslag för ändamålet.

Åberopande det anförda får jag jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av vissa ammunitionsförråd* för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av 6 570 000 kronor.

Försvarets fabriksfond.

[2.] **Vissa anläggningsarbeten. Anskaffning av viss maskinutrustning m. m.** I skrivelse den 24 april 1944 har *försvarets fabriksstyrelse* gjort framställning om investeringar i försvarets fabriksfond för utvidgningar vid fabriker, ingående i försvarets fabriksverk, samt för anskaffning av maskinutrustning för utökning av fabrikernas kapacitet för ammunitions- och sprängämnestillverkning. De föreslagna åtgärderna omfatta utbyggnader i anslutning till pågående utbyggnadsarbeten enligt fastställda planer vid Åkers krutbruk för en kostnad av 1 750 000 kronor, därav för byggnader 900 000 kronor och för maskiner 850 000 kronor, anordnade i anslutning till en planerad reservammunitionsfabrik av lokaler för uppställning av viss maskinutrustning, för vilket ändamål kostnaderna beräknats till 130 000 kronor för byggnader och 70 000 kronor för utrustning m. m., eller tillhopa 200 000 kronor, samt viss tillbyggnad vid ammunitionsfabriken i Karlsborg för en beräknad kostnad av 245 000 kronor. För dessa byggnadsföretag och maskinanskaffningar har fabriksstyrelsen föreslagit anvisande av ett investeringsanslag av 2 195 000 kronor. Härutöver har fabriksstyrelsen föreslagit ytterligare en tillbyggnad till en under uppförande varande anläggning vid ammunitionsfabriken i Karlsborg för inrymmande av viss apparatur. Kostnaderna för sistnämnda tillbyggnad, beräknade till 125 000 kronor, ha angivits kunna inrymmas i det i riksstaten för budgetåret 1943/44 under försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond, uppförda investeringsanslaget av 14 250 000 kronor till Utbyggnad av vissa fabriker och anläggningar.

I syfte att säkerställa försörjningen under krig med ammunition och sprängmedel ha genom försorg av krigsmaterielverket och dess föregångare, statens ammunitionsnämnd och krigsmaterielnämnd, åtgärder vidtagits för utökning av den industriella kapaciteten för ammunitionstillverkning och för

*Departements-
chefen.*

anskaffning av erforderliga råvaror. Dessa åtgärder ha huvudsakligen åsyftat anskaffning av maskinell utrustning och anordnande av arbetslokaler. För drift av planerad tillverkning har i största utsträckning den privata industrien, främst den mekaniska, engagerats. Vid uppgörelserna med industriföretagen — beträffande vilkas innebörd torde få hänvisas till handlingarna i ärendet — har storleken av statens bidrag till anordnande av lokaler och till driftskostnader blivit beroende av i vilken grad vederbörande företag äger intresse för tillverkningen i fråga eller kan för egen tillverkning utnyttja maskinerna. De på statsverket ankommande kostnaderna för ifrågavarande åtgärder ha bestritts av medel, som av Kungl. Maj:t vid skilda tillfällen ställts till förfogande från förskottsanslag till engångsutgifter, bland annat genom beslut den 15 oktober 1943. I den framställning av den 16 september 1943 som låg till grund för sistnämnda beslut anmälde krigsmaterielverket ett totalt ytterligare medelsbehov för ifrågavarande ändamål — utöver då anvisade belopp — av 75 miljoner kronor. På uppdrag av mig har sedermera företagits en närmare undersökning av möjligheterna att nedbringa detta medelsbehov. Resultatet av denna undersökning, som framlagts i skrivelse av den 24 april 1944, ger vid handen, att vissa begränsningar av de anmälda kostnaderna äro möjliga. Utredningen har emellertid främst tagit sikte på det närmast aktuella medelsbehovet för nästa budgetår, vilket angivits till 26,9 miljoner kronor. Härei äro icke inräknade kostnader för vissa anmälda åtgärder, avsedda att öka kapaciteten hos statliga företag. För sistnämnda ändamål har försvarets fabriksstyrelse i här förevarande skrivelse den 24 april 1944 gjort framställning om medelsanvisning.

De utgiftsändamål som sålunda av krigsmaterielverket anmälts äro otvivelaktigt av den natur att de böra tillgodoses genom anvisningar av förskottsmedel och torde även i fortsättningen få bestridas i samma ordning som hittills skett. Förenämnda belopp om 26,9 miljoner kronor har också medtagits vid beräkningen av anslag till engångsutgifter i den beredskapsstat för försvarsväsendet för nästa budgetår, vartill chefen för finansdepartementet kommer att framlägga förslag.

Det av fabriksstyrelsen nu anmälda medelsbehovet hänför sig såsom nämnts till åtgärder för höjande av kapaciteten för ammunitionstillverkning vid statliga fabriksanläggningar och föranledes av krigsmaterielverkets fortsatta planering för ammunitionsförsörjningen i krig. I sådant hänseende ansluta sig åtgärderna även till de utbyggnadsarbeten vid vissa fabriker och anläggningar, till vilka 1943 års riksdag anvisat medel (jfr propositionen 1943: 163, bilaga 9, punkten 1 och riksdagens skrivelse 1943: 334).

Med hänsyn till vikten av att ammunitionsförsörjningen ytterligare förbättras finner jag mig böra tillstyrka medelsanvisning för de av fabriksstyrelsen föreslagna åtgärderna. Kostnadskalkylerna, slutande på totalt 2 320 000 kronor, torde kunna läggas till grund för en beräkning av anslagsbehovet. Jag förutsätter härvid, att dispositionsbeslut av Kungl. Maj:t meddelas allenast på grundval av detaljerade kostnadsberäkningar och i förekommande fall ritningar.

Fabriksstyrelsen har föreslagit, att de till 125 000 kronor beräknade kostnaderna för viss tillbyggnad vid ammunitionsfabriken i Karlsborg skulle bestridas från det för budgetåret 1943/44 anvisade investeringsanslaget till Utbyggnad av vissa fabriker och anläggningar, vilket anslag med hänsyn till redan uppkomna och planerade besparingar vid utförandet av de med anslaget avsedda anläggningarna beräknats förslå jämväl för bestridandet av dessa kostnader. Jag anser mig kunna biträda detta förslag. Ehuru den sålunda ifrågasatta omdispositionen av anslaget icke torde vara av den natur att medgivande därtill bör inhämtas av riksdagen i enlighet med vad riksdagen i sådant hänseende uttalat i sin förenämnda skrivelse 1943:334, torde dock i sakens nuvarande läge riksdagens prövning av det föreliggande utbyggnadsprogrammet böra avvaktas, innan dylikt dispositionsbeslut meddelas.

För bestridande av kostnaderna för övriga med framställningen avsedda ändamål torde böra anvisas investeringsanslag under försvarets fabriksfond. Härvid böra emellertid särskilda anslag anvisas för byggnadsarbeten och för anskaffning av maskinutrustning. I anslutning till fabriksstyrelsens beräkningar torde anslagen böra upptagas med (900 000 + 130 000 + 245 000 =) 1 275 000 kronor respektive (850 000 + 70 000 =) 920 000 kronor.

Aberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1944/45 anvisa
dels till Vissa anläggningsarbeten ett investeringsanslag av 1 275 000 kronor,
dels ock till Anskaffning av viss maskinutrustning m. m. ett investeringsanslag av 920 000 kronor.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, under punkterna 1 och 2 hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven Berglund.
